

Széman Emese Rózsa

Könyvturi | élőKönyvtár

1. A jó gyakorlat kiválasztási szempontjai

A Könyvturi | élőKönyvtár egyéni kezdeményezésként jött létre 2015-ben Kolozsvár 20 éves diáklapja, a *Perspektíva* ünnepi eseménysorozatának keretében. A következő évtől az EMKE, majd Ifjúsági Szervezete, az EMKISZ karolta fel, 2018-ban negyedik kiadását szervezték. Olyan, fiataloktól, alulról jövő kezdeményezés, amelynek innovativitását a könyvekhez, olvasáshoz való fiatalos, trendi hozzáállás adja. Életképességét bizonyítja, hogy négy éve sikeresen szervezik, egyre gyarapodó könyvállománnyal és változatos élőkönyvekkel.

2. A szervezet(ek) / személy(ek), amely(ek)hez / aki(k)hez köthető a jó gyakorlat

Mák Arany és Kolumbán Zenge ötlete alapján jött létre a kezdeményezés. „Azt szerették volna, hogy a fiatalok körében újra népszerű legyen az olvasás és a kézzelfogható könyvek használata, és úgy gondolták, hogy ez a rendezvény el fogja ezt érni. El is érte hiszen több ezer könyv talált gazdára az esemény során.” – vallja a KT-ről Molnár Melinda önkéntes. A programot 2016-ban felkarolta az EMKE, majd 2017-től ifjúsági szervezete, az EMKISZ égisze alatt fut.

3. A jó gyakorlat érdekeltjei

A program létrehozásában 20-as nagyságrendű önkéntescsapat dolgozik, a könyvgyűjtéstől, promózástól a könyvválogatáson keresztül a tényleges megvalósításig, s itt is számos területen: a helyszín berendezése, meghívottak, vendégek fogadása, infópult, protokoll-feladatok, gyereksarok stb.

Az esemény célcsoportja elsődlegesen a fiatal, tizen-huszonéves korosztály, akiket szeretnének visszavezetni az „offline” könyvek világába, megkedveltetni nemcsak az olvasást, hanem a papír alapú könyveket, azok forgatását. A könyvgyűjtésbe, az adományozásban azonban inkább az idősebbek kapcsolódnak bele, így voltaképpen minden korosztályt meg tud szólítani. A rendezvény Kolozsváron indult, de már 2017-ben még 6

városban rendezték meg a helyiek bevonásával, s 2018-ra további helyszínek is tervben vannak. Így az érdekeltek köre szépen lassan egész Erdélyre kiterjed. Gyűjtés ily módon egész évben van, az egyik rendezvényről megmaradt könyvek tovább utaznak a következő helyszínre, majd év végén az EMKISZ, az EMKE segítségével egy-egy szórványiskola könyvtárát gazdagítja a megmaradt könyvcsomaggal. Évente többezer kötet cserél gazdát.

A programnak szerves része az élőkönyvtár, amely így további érdekelteket von be, részint azokat a személyeket, akik az élőkönyvek, részint azokat, akik velük beszélgetnek.

A két nap alatt kerekasztalbeszélgetésekre, valamint anyanyelvi csapatjátékokra is sor kerül, így ezek meghívottai, résztvevői, valamint a bekapcsolódó hallgatóság is az érdekeltek csoportjába tartozik.

4. A jó gyakorlat célja, tevékenységei

A rendezvény közösségi oldalának eseményleírásában ezt találjuk: „A Könyvturi | élőkönyvtár egyaránt célozza a könyvmolyokat és a kíváncsi, látásmódjukat megkérdőjelezni vágyó embereket. A rendezvény Könyvturi része számtalan, különböző tematikájú könyvet kínál, amelyeket el lehet cserélni megunt példányokra, vagy akár örökbe is lehet fogadni. Az élőkönyvtár fő célja lerombolni a sztereotípiákat, és elősegíteni, erősíteni az egymás iránti megértést. Ezért minden évben olyan élő könyveket hívunk, akik érdekes, új perspektívát tudnak nyújtani az élettapasztalataikkal, foglalkozásukkal, teljesítményeikkel. Az élő könyvek ugyanúgy kikölcönözhetnek, mint a könyvtári könyvek, annyi a különbség, hogy ezek személyek, akikkel közvetlen, őszinte beszélgetésbe lehet merülni.”

A Könyvturi | élőkönyvtár, nevéből is adódóan két fő tevékenységi ággal rendelkezik, de emellett a programsorozat folyamatos eseményekkel várja az érdeklődőket.

Egész napos esemény maga a könyvturkáló. A kategóriákra bontott könyveket (például vers, magyar irodalom, tudományos, román vagy idegen nyelvű könyvek) a látogatók egész nap böngészhetnek, az önkéntesek folyamatosan töltik fel az asztalokat. Cél az „offline könyvtárak” frissítése, kiegészítése.

Ugyancsak egész napos a rendezvény másik alapprogramja az élő könyvtár, amely ugyanúgy működik, mint egy rendes könyvtár: az olvasók kikölcönöznek egy „könyvet” rövid időre. Csupán egy különbség van: az élő könyvtárban a könyvek élő személyek, és a „könyv” és olvasója között

személyes párbeszéd alakul ki. A 2018-as esemény a *semmiből mindent* tematikára épül, ezért a szervezők olyan személyeket hívtak meg, akik élethelyzetük, életkoruk vagy bármely más hátrányos életkörülményük mellett kimagasló eredményeket értek el és aktív tevékenységet folytatnak. Az elő könyvek között szerepel többek között Borzási Judit versenytáncos, Miklós Réka író, közösségépítő, Ferencz Attila fiatal hegymászó. A résztvevők beszélgethetnek továbbá Keresztes Zsolttal, akinek körülbelül egy éve amputálták a lábát, ennek ellenére nagyon optimista, sokat edz, sportol és motivál másokat. Részt vesz a rendezvényen: Balázs Attila lelkész; Vlad Crișan-Po, aki bohócként dolgozik; Bozsó Tamás borász. A korábbi években főként személyi és munkahelyi sztereotípiák kerültek fókuszba. Volt élőkönny nyugdíjas, zsidó, cigány, politikus, szőke nő, mozgássérült, író, mentős, lemezlovas, operai sűgő, színész, krisna szerzetes stb. Az élőkönnyvtár célja, hogy a látogatók személyesen elbeszélgethessenek egy-egy félórát olyan személyekkel, akikről van valamilyen előzetesen kialakult képük, melyet sok esetben az előítéletek vezetnek, s ezeknek a beszélgetéseknek a hatására esetleg felülvizsgálják vélekedésüket, s nem utolsó sorban megismerjenek egy sok tetre kész, példaképtékű embert. A rendezvénynek több alkalommal is vendége, illetve fellépője volt a kolozsvári Kozmutza Flóra Hallássérültek Speciális Iskolájának jelelőkórusa.

A két fő programponton kívül számos alternatív programon részt vehetnek az érdeklődők: kerekasztal-beszélgetések (például Mit kutat egy doktoris?; Kulisszák mögött – a könyvszerkesztésről; Miről írnak szívesen a mai tollforgatók?; Mit olvas szívesen a mai Diákság? stb.), könyvbemutatók, gyereksarok, 2018-ban a Kultivál (Kárpát-medencei Kulturális Ifjúsági Fesztivál) *Görbe tükör a mai fiatalokról* című vándor fotókiállítás, fotósarok, verssarok, irodalmi kávéház, anyanyelvi játékok, a *Perspektíva* diáklap eseményei.

5. A jó gyakorlat által érintett terület(ek)

Oktatás, nevelés, irodalom, műveltség, közművelődés, kultúra.

6. A jó gyakorlat területi hatóköre

A KT kolozsvári projektként indult, elsődlegesen a kolozsvári diákságot, szélesebb körben a város (nem csak magyar nyelvű) lakosságát célozta meg. Népszerűségének köszönhetően azonban már 2017-ben is több településen szervezték meg, 2018-ban a tervezett helyszínek: Kolozsváron kívül Arad, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Kézdivásárhely, Magyarfenes, Marosvásárhely, Szamosújvár, Sepsiszentgyörgy, Szeben, Székelyudvarhely, Szilágysomlyó és Válaszút. A településeket a térképen elhelyezve azt mondhatjuk, hogy Erdély-szintű rendezvényről van szó.

7. A jó gyakorlathoz szükséges feltételek (humán, pénzügyi, technikai)

Az egyik legrégebbi önkéntes szervező szerint „Egy összeszokott családi csapat, akiknek jó a csapatdinamikájuk, kreatívak és boldogan végzik önkéntesi munkájukat, mert a környezet és a cél is megfelel nekik” a legfőbb feltételek a program létrejöttéhez. Számszerűsítve ez nagyjából 20 önkéntest jelent, akik különböző szinteken segítik az esemény létrejöttét az előzetes szervezéstől kezdve a lebonyolításig; pénzügyi szempontból pályázatokból szerzett célzott támogatást (néhány százezer forint); valamint olyan helyszínt, ahol megvan a megfelelő tér a könyvturkálónak, kerekasztal-beszélgetéseknek, játékoknak, valamint van lehetőség arra, hogy a látogatók elvonulhassanak egy-egy csendesebb zugba a kiválasztott élőkönyvvel. Nem árt, ha van lehetőség hangosításra a bemondáshoz, beszélgetésekhez, a kisebb programok közötti zenei aláfestéshez, valamint, ha van lehetőség vetíteni (projektor, vászon), ahol a részletes műsort, az élőkönyvek képeit stb. lehet kivetíteni.

8. A jó gyakorlat eredményei, rövid, közép és hosszú távú hatása

Négyéves projektről lévén szó, igazán hosszú távú hatásról még nem beszélhetünk. Az elmúlt évek alatt gazdát cserélt több mint 10.000 cím, és több mint 300 ember beszélgetett a többtucatnyi élőkönnyvvel. Ugyancsak az eredmények között könyvelhető el azoknak a szórványiskoláknak a megsegítése (például Nagysármás, Óradna), amelyek az év végére összegyűlt és a rendezvények után megmaradt, átválogatott könyveket megkapják. Az első évek kolozsvári rendezvényeinek és a népszerűsítő munkának hatása, hogy már mondhatni országos szintűre bővült a Könyvturi | élőkönnyvtár. Remélt hosszú távú hatásként a rendezvény szeretné elérni, hogy minél több tizen-huszonéves életében nyerjen minél nagyobb szerepet az olvasás és érezzen rá a papíralapú olvasás varázsára.

9. A jó gyakorlat fenntarthatósága

Humán erőforrás tekintetében fontos, hogy a projektben résztvevő önkénteseknek a szervezők fenntartsák az érdeklődését és lelkesedését, látogatói szempontból pedig „hosszabb távon a program úgy maradhat meg, ha mindig valami újat mutat új programot vagy új témát, ami megfogja az embereket”.

Természetesen nem elhanyagolható a forrásteremtés, a pályázati kiírások figyelése, a pályázatíráshoz megfelelő személy megtalálása, valamint a jó kapcsolat fenntartása és újabbak létrehozása a projektbe bekapcsolódó partnerekkel.

10. A jó gyakorlat adaptálhatósága

Bár a kolozsvári rendezvény igencsak nagy apparátussal dolgozik, a rendezvény viszonylag könnyen adaptálható bárhol, ahol van egy 4-5 fős csapat, amely vállalja megszervezését, hirdetését és lebonyolítását és van érdeklődő és befogadó közönség.